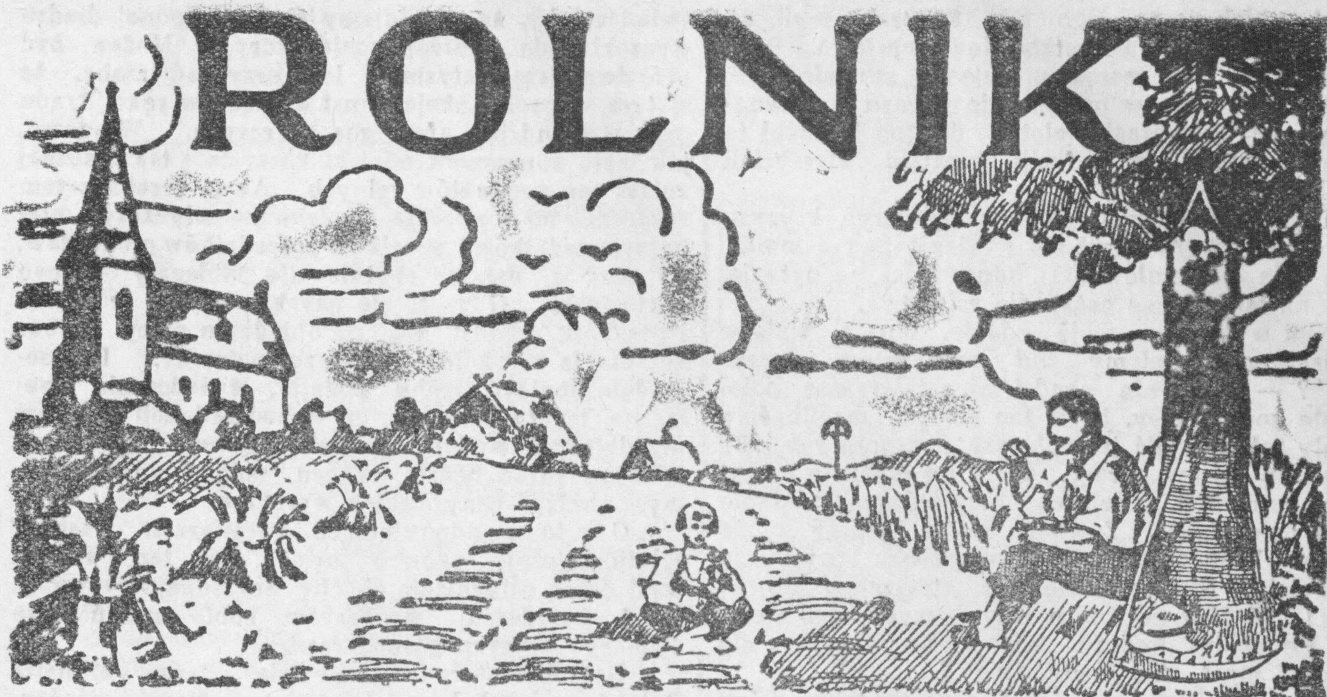

ROLNIK

Bezpłatny dodatek do „Drwęcy“.

Rok V.

Nowemiasto, dnia 5 lutego 1931.

Nr. 4

Kiedy nadejdą dla rolnictwa dobre czasy?

O roku minionym, który nam rolnikom przy niósł tyle niepowodzeń i rozczarowań, radziłyśmy jak najprędzej zapomnieć. Lecz nie wolno nam tego uczynić, nim na podstawie doświadczeń, nabytych w tym kłeszkowym okresie, nie wyciągniemy odpowiednich wniosków na przyszłość. W ten sposób, choć ubożsi w zasoby materialne, powinalśmy w rok nowy wkroczyć zasobniejsi w doświadczenie. Właściwe wnioski uda nam się wyciągać, gdy dokładnie poznamy przyczyny obecnego kryzysu rolniczego. Jest to zadaniem inteligencji rolniczej, a zwłaszcza tych, którzy są powołani do kierowania zbiorowym ruchem mas rolniczych.

W ramach jednego artykułu nie da się wszestrónnie oświetlić tak szerokiego i wielce złożonego zagadnienia. To też ograniczę się do rozpatrzenia dręczącego nas wszystkich pytania:

Kiedy nastaną lepsze czasy dla rolnictwa?

Gdyby jedyną przyczyną obecnego kryzysu rolniczego — jak to wielu sobie w sposób uproszczony tłumaczy — była nadprodukcja, wtedy można mieć nadzieję, że ciężki ten okres skończy się za 2 lub 3 lata. Albowiem według ustalonego prawa ekonomicznego tanie ceny wywołują drogie ceny na skutek zmniejszenia się produkcji, a zwiększenia spożycia.

Niestety, t. zw. nadprodukcja światowa, o ile wogóle istnieje, (toć setki milionów ludzi przyniera głodem!) jest tylko jedną z licznych przyczyn obecnego kryzysu. Miałem, że główne źródło kryzysu gospodarczego tkwi w wojnie światowej.

Jeśli się zważy, że pół świata przez 4 lata nie potrafiło pracować i pieniądze wyrzucało, by nowe dobra tworzyć, lecz właśnie potrafiło, by dorobek wielu pokoleń niszczyć, stanie się zrozumiałem, choćby

w myśl przysłowia „z pustego nie nalejesz“, że po takiej wojnie nastać musiało ogólneubożenie ludzkiej społeczności. Prawidła ekonomiczne działają z nieubłaganą dokładnością. Zdawałoby się, że zniszczenia wojenne wywołają duży popyt na pracę rąk ludzkich, a tymczasem widzimy miliony bezrobotnych, którzy ogólną nędzę jeszcze powiększają. Skoro narody wydawały pieniądze na robotnie gruzów, nie starczyło tych pieniędzy na odbudowę. Brak pieniędzy wywołał zaskak i drogość kredytu, a drogość kredytu wywołać musiała drogość produkcji lub jej nierentowność. Przy uregulowanych przed wojną stosunkach ekonomicznych wszystkie czynniki produkcji tworzyły harmonijną całość. Rzecz można, że wóz światowej produkcji i wymiany towarów ciągnęły był zapomocą liny, która spleciona była idealnie z licznymi poszczególnych powroźel. Lecz po wojnie na skutek naruszenia równowagi ekonomicznej lina się rozciąła. I co widzimy?

Podczas, gdy niektóre włókna napięte są jak struny (podatki, świadczenia społeczne, stopa dyskontowa), inne wykazują znacznie mniejsze napięcie (artykuły przemysłowe, monopolowe, robotnicza taryfy kolejowe), zaś włókna, które przedstawiają produkcję rolniczą, zwisają bezwładnie i żadnej siły ciągnącej nie wykazują. Jasnem jest, że tak rozprężona lina grozi lada chwila pęknięciem i „wozu z błota“ wyciągnąć nie zdoła.

A zważywszy, że to rozprężenie liny ekonomicznej zwiększyło się jeszcze na skutek samobójczej polityki ekonomicznej państw europejskich oraz ataku gospod. Sowieków (wojna celna, dumping, gromadzenie złota we Francji i t. d.).

Przyczyny światowego kryzysu każdy tłumaczy na swój sposób. Finansiści twierdzą, że mają on po części słuszość. Bo, o co to chodzi? Przecież przeżyliśmy okres inflacji czyli potaniaenia (dewaluacji pieniądza). Skoro więc papierowe waluty europejskie zostały znów „osłoczone“ czyli ustabilizowane, musiał pieniądz zyskać na wartości w

postaci zwiększenia jego siły kupczej, czyli, że musiały potanieć wszystkie inne wartości. Pani Ekonomja jest w szerokim pojęciu sprawiedliwa, to też widzimy, że w następstwie procesu wyrównawczego „rewaloryzacja złota” bije po kieszeni te czynniki, które na inflacji kosztem wierzycieli zarobiły.

Tych kilka wymienionych przyczyn kryzysu światowego wydaje mi się wystarczającym materiałem dla sformułowania odpowiedzi na pytanie, kiedy nastaną lepsze czasy dla rolnictwa.

Nim wypowiem moje zdanie, muszę wpleść wpytać, co rozumiemy pod wyrażeniem „lepsze czasy”? — Otóż nie chodzi mi o relatywne polepszenie konjunktury, bo w ten sposób moglibyśmy ubiegły rok określić jako „lepszy”, skoro rok 1931 okazał się jeszcze gorzej. Mam na myśli te czasy, kiedy produkcji rolniczej przywróconą zostanie trwała opłacalność. Zawiodą się ci, którzy może spodziewali się, że zabawię się w proroka i wymienię ścisłą datę. Nie wymówię też straszego słowa: nigdy! Według prawa natury wszystko, co ziemskie, się kiedyś kończy, więc i obecny kryzys się skończyć musi. Ale kiedy, kiedy?..

Więc powiem wreszcie: Lepsze czasy dla rolnictwa nastaną — gdy przestaniemy wyczekiwać lepszych czasów!

Poprzednio wymienione przyczyny kryzysu wskazują, że wydatnego i trwałego podniesienia się cen produktów rolnych spodziewać się nie możemy. Bo gdyby nawet wszelkie straty, które gospodarstwu światowemu zadała wojna, zostały odrobione, gdyby nawet zrealizowano t. zw. Paneuropę czyli międzynarodowe porozumienie gospodarcze i wyeliminowano konkurencję krajów zamorskich, to zawsze jeszcze pozostałaby „rewaloryzacja pieniądza”. Pod tym kątem widzenia obawiać się raczej należy, że dzisiejszy poziom cen ziemiopłodów i wytworów hodowlanych uznać będziemy musieli za „normalny” lub nawet za „maksymalny”. W tej sytuacji uważam za ryzykowne wyczekiwanie lepszej konjunktury, która może nie nadejść, lecz jedyny nasz ratunek widzę w szybkim nastawieniu się na obecną konjunkturę. Co znaczy nastawić się, kto ma nastawić i co? — W pierwszej linii my rolnicy nasze warsztaty rolne, nasz sposób gospodarowania i nasze budżety gospodarcze, domowe i osobiste. Nie zamierzam tu zastanawiać się nad sposobami takiego nastawienia, stwierdzam tylko, że takie sposoby istnieją, każdy musi je zastosować indywidualnie. Przedewszystkiem chodzi tu o nastawienie naszych warsztatów na samowystarczalność. Następnym takiego przedstawienia oczywiście będzie zmniejszenie nie tylko produkcji rolniczej, lecz także siły kupczej rolnika, co pogłębi znów kryzys w handlu i przemyśle. Lecz tu się już kończą kompetencje rolnictwa, a zaczyna się konieczność ingerencji Rządu.

Jeśli przyjmiemy jako słuszną teorię rewaloryzacji pieniądza i tem tłumaczymy sobie potaniecie wszystkich wartości, to nakazem chwili jest dążenie do osiągnięcia równowagi wszystkich czynników produkcji. Jeśli obecne ceny produktów rolnych mamy uznać za normalne, to logicznie musimy uznać wszystkie inne ceny i stawki, o ile nie ulegną niższe odpowiedniej do niżki cen ziemiopłodów, za niernormalne. Potrzebny jest zatem szeroko zakreślony program pod hasłem ogólnego obniżenia poziomu cen. Na tę drogę już od dość dawna wkroczyli Niemcy i Włochy i to z dobrym skutkiem. Niezrozumiałem dla mnie jest, czemu u nas w Polsce nikt o tem jeszcze nie pomyślał? Czy to

świadczyłoby, że znajdujemy się na błędnej drodze wyczekiwania lepszej konjunktury? Można być przeciwnikiem etatyzmu, lecz przyznać trzeba, że w tym wypadku akcja musi spocząć w ręku Rządu przy wzięciu do ręki sfer gospodarczych. Wiadomo, jak mało konsumenci miejski korzystali z tak znacznej niżki cen produktów rolnych. Akcję trzeba zatem rozpocząć od wywarcia nacisku na młynarzy, piekarzy, rzeźników i wszelkich pośredników produktów, by ceny w detalu zbytało nie odbiegały od cen hurtowych. Gdy to się uzyska, każdy robotnik i urzędnik zgodzi się na obniżenie płacy wobec potaniała artykułów pierwszej potrzeby. Równocześnie obniżać trzeba podatki, świadczenia społeczne, taryfy kolejowe, co wobec redukcji poborów urzędniczych wydaje się wykonalnem. Na skutek tych zarządzeń będzie w końcu mógł i musiał przemyśle obniżyć ceny swoich wyrobów.

Gdy to w odpowiednich rozmiarach nastąpi, rolnik zacznie znów kupować. W ten sposób czyli przez osiągnięcie choćby względnej równowagi cen i świadczeń wyobrafał sobie zakończenie obecnego kryzysu gospodarczego.

Dotychczasowe zarządzenia Pana Ministra Rolnictwa, jak i Jego kandydaturę na terenie między narodowym uznać należy jako celowe środki w kierunku niesienia doraźnej pomocy rolnictwu, natomiast nie można się po nich spodziewać, że usuną radykalnie przyczyny kryzysu. Mogą one jedynie umożliwić rolnictwu przetrwanie pewnego okresu czasu, potrzebnego do przystosowania całego gospodarstwa krajowego do obecnej konjunktury.

W tym nowym roku ścieżkę wypadz, by czermpredzej narodził się ścisły program gospodarczy i został w głównych zarysach wykonany. Wtedy możemy spodziewać się nastania lepszych czasów dla polskiego rolnictwa i dla naszego Państwa.

[Hulewicz, prezes Zw. Rew. Sp. Roln.]

Zakładajcie zblornicę jaj!

KOMUNIKAT

Ulgi podatkowe.

Ministerjum Skarbu okólnikiem z dnia 10 grudnia 1930 r. L. D. V. 6334, w celu uproszczenia postępowania przy udzielaniu przez władze skarbowe ulg podatkowych, udzieliło Urzędowi i Izbowi Skarbowym następujących uprawnień.

Izby skarbowe zostały upoważnione do załatwienia we własnym zakresie:

1. umorzeń a) niesobraniych oraz niedobraanych kwot podatku dochodowego oraz grzywien z art. 91—94 ustawy o państwowym podatku dochodowym, płatnych w latach poprzedzających rok podatkowy — do wysokości 500 zł.; b) pewnych zaległości w podatku od nieruchomości w gminach miejskich oraz niektórych budynków w gminach wiejskich do wysokości 200 zł.; c) zaległości w podatku przemysłowym do kwoty 2000 zł., łącznie z karami pieniężnymi — dla poszczególnych płatników w ciągu roku budżetowego z tytułu niespłaconych.

2. Zezwoleń na ratyśne spłaty zaległości podatkowych do kwoty 100.000 zł., na czas, nieprzekraczający 12 miesięcy (wyjątek tu stanowią zaliczki miesięczne i kwartalne na podatek przemysłowy

przym gatunkiem drobitu, znajdującym się na rynku angielskim. Fachowcy angielscy twierdzą, iż rzeczgą pożądaną byłoby, by eksport drobitu z Polski odpowiedzialnie zorganizował, gdyż tylko na tej drodze da się osiągnąć zamierzone cele. Również kwestję braków, czy to odnośnie materiału, czy opakowania, czy znakowania proponują rozwiązać przez wysłanie na jakiś czas do Anglii specjalistów, którzyby na miejscu uzupełnili studia nad kwestją przygotowania drobitu do eksportu.

Wskazówki i rady praktyczne.

Maść na buty.

Do ćwierci litra oleju laianego dodać 10 dekagramów łoju baraniego, 3 dkgr. wosku i 2 i pół dkgr. żywicy. Wszystko razem ostrożnie rozpuścić na wolnym ogniu, wciąż mieszając. Gdy masa trochę przestygnie, dokładnie smarować suche i czyste buty, wierzeh i podeszwę, dobrze zapuszczając szwy. Buty kilkakrotnie pociągnięte takim smarem, nie będą przepuszczać wody, a skóra stanie się trwalszą.

Środek pomocniczy przy kućciu koni na przednie nogi.

Wiele mamy takich koni, które z trudnością dają się kuć na przednie nogi. Przy kućciu łeb koń się męczy, a poskramianie konia przez chwytanie go kleszczami za ucho lub język jest bardzo niebezpieczne. Do ułatwienia tej pracy służy bardzo prosty środek, a mianowicie: robi się z miękkiej skóry rzemyk (najlepiej z mocnego chronu), zgina się przednią nogę w kolanie i w tym stanie opasuje się ją owym rzemieniem, wtykając jednocześnie w ssmo zgłecie starsannie wyheblowany, okrągły klocek. W razie gdyby koń padał, należy klocek prędko wyciągnąć, rzemyk w tym momencie sam spadnie i koń stanie na nogi.

Płynnego nawozu

nie trzeba nigdy wywozić na łąki itd., jeżeli ziemia jest zmarznięta, ponieważ nawóz nie może przez skorupę lodową wsiąknąć w ziemię i stąd gładzie cała wartość amoniaku, jeżeli tenże nie jest pomieszany z kałnitem albo superfosfatowym gipsem.

ZE ZEBRAŃ KÓŁEK ROLNICZYCH.

Mroczno. Walne zebranie Kółka Roln. odbyło się 4. 1. rb. w obecności 85 członków oraz licznej młodzieży żeńskiej i męskiej i gospodyń wiejskich, (sala była przepelniona). Zapowiedziane było przybycie Instruktorów P. T. R. celem zorganizowania kursu zycia i kroju dla dziewcząt.

Po odczytaniu protokołu z ostatniego zebrania odczytał sekretarz sprawozdanie Zarządu z czynności kółka z ub. roku, które bez zmian przyjęto. Dalej udzielono skarbnikowi pckwitowania. Przewodn. zebrania, wójt p. Peńczkowski, zaproponował, aby Zarząd pozostał w tym samym składzie na co wszyscy jednogłośnie się zgodzili, zaś zarząd dotychczasowy ponownie wybór przyjął. Składa się z nast. po. prezes H. Przeczawski, wiceprezes B. Wysocki, sekretarz Wł. Wierzbowski, skarbnik Fr. Mowński, bibliotekarz J. Zagórski, chorążowie: St. Kurlikowski, Wł. Ostrowski, A. Witkowski do komisji rewizyjnej weszli pp. Wł. Kruk, B. Jakubowski, Fr. Mowński i B. Kotowicz. Następnie odczytał Prezes instrukcję, nadesłaną przez Instruktorkę P. T. R. p. Bogusławską celem zorganizowania 2 miesięcznego kursu kroju i zycia dla dziewcząt, poczem kilkanaście dziewcząt zapisało się do tego kursu. Po załatwieniu różnych spraw lokalnych Prezes zebranie zamknął. Sekr.

Złotowo. Dnia. 6. 1. rb. odbyło się walne zebranie Kółka Roln. przy udziale 20 czł. i 8 gości. Sprawozdanie ze swej pracy z ubiegłego roku zdał stary zarząd. Zebranie odbyło się 12-cie, wygłoszono 15 referatów i 1 obszerna porządanka o gospodarce ogólnej. Węgla sprowadzono 600 ctr. Z okazji 20 rocznicy ślania Kółka i I rocznicy poświęcenia sztandaru urządzono zabawę letnią. Stan kasy podwyższyl się o 50 zł. Następnie przystąpiono do wyboru nowego zarządu, w skład którego weszli obrani jednogłośnie i ponownie prezes p. Brzozowski Jan, sekretarz i biblij. p. Wierzbowski Bol., skarbnik ponownie p. Marszałewski Wł., wszyscy z Złotowa. Na tem zebranie zamknięte. Sekr.

Wonna. Miesięczne i walne zebranie Kółka Roln. odbyło się 6. 1. rb. w obecności 27 czł. Po zgajeniu posiedzenia przez prezesa p. Różyckiego sekretarz odczytał ostatni protokół, który przyjęto. Następnie przystąpiono do sprawozdania rocznego. Obecny stan kasy wynosił 157,02 zł. W r. 1930 zebranie odbyło się 10 i 1 nadzwyczajne. Zamówiono 800 ctr. saletry, 200 ctr. superfosfatu, 200 ctr. soli potasowej, 1400 ctr. węgla. Po sprawozdaniu rocznem przystąpiono do wyboru nowego zarządu. Przez akłamację jednogłośnie wybrano stary zarząd, w którego skład wchodzi pp. M. Różycki W. Wólka prezes, Waisgerber J. Wonna w. prezes, Wiśniewski J. Wonna sekretarz, Namysłowski W. Wonna zast. sekr., Wiśniewski B. Wonna skarbnik, Wiśniewski J. Wonna biblij.

P. Prezes zachęcał kółkowiczów do dalszej współpracy na dobro rolnictwa i Ojczyzny, poczem wygłosił z „Kłosów“ aktualny odczyt na temat: „Sprzysiężenie na ził dołę“. Po krótkiej i rzeczowej dyskusji solwano zebranie. Następne zebranie — w 1 niedzielę po 1. Sekr.

Jamiełnik. Dnia 4. 1. rb. zebranie Kółka Roln. zgajł prezes p. Gawrych, poczem wygłosił pouczający wykład pt. „W jaki sposób zwiększyć mleczność krów“. Po referacie odczytano komunikat w sprawie zakupu drzewa opałowego. W dyskusji postanowiono, że drzewo opałowe jest za drogie i z powodu tego należy odczekać z kupnem. Natomiast postanowiono zakupić suche wyłoki buraczane. Poruszono także sprawę kursu zycia i kroju dla pań. Ustalono, że przyszłe zebrania będą się stale odbywały w ostatnią niedzielę przed pierwszym, zimą o godz. 14-tej, latem o godz. 16 tej. Zebranie było bardzo ożywione, udział członków i gości był bardzo liczny. Sekr.

Rożental. Zebranie Kółka Roln. odbyło się 7. 12. 1930 przy udziale 46 czł. na 60, którzy opłacili składki członkowskie. Zebranie zgajł prezes p. Sowiński, poczem po odczytaniu protokołu z ostatniego zebrania i stwierdzeniu liczby obecnych wygłosił dyr. Szkoły Roln. z Byszwałda p. Pleszczech referat na temat „Oszczędność“. Po dłuższej rzeczowej dyskusji omówiono sprawy lokalne. Uchwalono zwrócić się do Wydziału Pow. o udzielenie subwencji na buhaja rozplodowego. Na tem zebranie zakończono. Sekr.

Wawrowiec. Walne Zebranie tuł. Kółka Roln. 8. 1. 31 przy udziale 12 czł. i 1 gościa, zgajł p. Prezes. Najpierw przystąpiono do sprawozdania rocznego. Sprowadzono 2 wagony węgla. Skarbnik p. Nikulski przedstawił stan kasy. Potem przystąpiono do wywołania kółkowiczom 8 proc. rebatu od ubezpieczenia. Nastąpił wybór nowego zarządu, marszałkiem został p. J. Orłowski, prezesem wybrany został p. Jan Różycki z Wawrowic, a były prezes Łukaszewski, który dobrowolnie złożył swój urząd, przyjął urząd zastępcy prezesa. Sekr i Skarbnikiem zostali nadal ci sami, biblij. zaś p. Jan Orłowski z Wawrowic. Nowy zarząd oświadczył, że chętnie pracował będzie dla dobra Kółka. Na tem zebranie zamknięte. Przyszłe zebranie odbędzie się pierwszą niedzielę po pierwszym. Sekr.

ZEBRANIA KÓŁEK ROLNICZYCH

odbędą się w dniu 8-go lutego 1931 r.

Lubawa o godzinie 16-tej. (Sala parafj).

Prątaica po nabożeństwie.

Tuszewo „ 15-tej.

Swiniaro „ 14-tej.

Niem. Brzozie o godzinie 16-tej. (Walne).

Nowydwór „ „ 16-tej.

Rumian „ „ 16-tej. (Walne).

Kazanica „ „ 16-tej.

Lipinki „ „ 12-tej.

Kurzętnik. W niedzielę, 8-go lutego zaraz po nabożeństwie odbędzie się Walne Zebranie Kółka Rolniczego.

O liczne przybycie pros!

Zarząd.

oraz przedpłaty na podatek dochodowy). Ponadto Izby Skarbowe mogą odraczać spłaty zaległości podatkowych na przeciąg 3-ich miesięcy oraz odraczać lub zezwalać na ratową spłatę bieżących zaległości na podatek przemysłowy i przedpłat na podatek dochodowy — na okres 2 miesięcy.

II. Urzędy Skarbowe otrzymały analogiczne pełnomocnictwa, lecz o zmniejszonym zakresie. I tak mogą:

1. zezwalać na ratową spłatę zaległości podatkowych (wyjątek przemysłowy i przedpłata dochodowa) na okres czasu do 6 miesięcy i do kwoty 10.000 zł.

2. odraczać spłaty zaległości do wysokości 15.000 zł. w ciągu roku budżetowego na przeciąg 2 miesięcy.

Ponadto wymieniony na wstępie Okólnik upoważnia Izby skarbowe oraz Urzędy Skarbowe do obniżania kar za zwłokę do wysokości 1 proc. miesięcznie co do rozkładanych i odraczanych zaległości.

Przyznane omawianych ulg następuje na skutek wnoszonych przez zalegających płatników odnośnych podań, rozpatrzenie których zależy jest od indywidualnych możliwości płatniczych podatników.

Okólnik zawiera rygor wymagalności i ściągnięcia w drodze egzekucji całej zaległości (odroczonej lub rozłożonej na raty) w razie uchybienia ustalonych przy udzieleniu ulg — terminów.

Do zarządów Kółek Rolniczych w sprawie sprawozdań rocznych.

Przypominamy zarządom Kółek Roln. pow. lubawskiego, że w myśl § 11 regulaminu Kółka, powinny Walne Zebrania Kółek Roln. odbyć się najdalej w miesiącu styczniu. Po odbyciu Walnego Zebrania powinno się opracować i natychmiast wysłać sprawozdanie roczne z działalności Kółka za rok 1930 i to 1 egz. do Instr. i Sekr. Pow. P.T.R. w Nowymieście i 1 egz. sprawozdania do Centrali P.T.R. w Toruniu.

Dotąd sprawozdania otrzymaliśmy od następujących Kółek Rolniczych:

1. Dąbień, 2. Szwarcenowo, 3. Świntarc, 4. Rontal, 5. Małe Bałówek, 6. Łakorz, 7. Czernin, 8. Skarlin, 9. Lubawa, 10. Wonna, 11. Prątnica, 12. Złotowo, 13. Tuszewo, 14. Zielkowo, 15. Radomno, 16. Gierłoż Polska, 17. Wałdyki, 18. Kurzętnik. Reszta zalega z nadesłaniem sprawozdania.

Składki członkowskie.

Zawiadamiamy, że składki członkowskie od członków Kółek należy ściągać w tej samej wysokości co roku ubiegłego.

Legitymacje.

Każdy członek Kółka Roln., przychodzący do biura Instruktorjatu o poradę, powinien wylegitymować się legitymacją członkowską.

Ubezpieczenie.

Wnioski na ubezpieczenie budynków od ognia, ruchomości domowych i rolnych oraz na wypadek śmierci przyjmuje Instr. i Sekr. Pow. P.T.R. Ubezpieczenia zaś w Tow. Ubezpiec. „Wisłula” mogą otrzymać na miejscu bliższe informacje.

Czytajcie książki i pisma rolnicze!

Biblioteki rolnicze znajdują się nieomal przy wszystkich Kółkach Rolniczych.

Znaczenie wapna w rolnictwie.

Wapno działa bezpośrednio na roślinę, jakoteż przez swój wpływ na glebę. W roślinie jest ono składnikiem niezbędny, zawartym we wszystkich częściach zwłaszcza nadziemnych. Wsłodziła przy wielkiej materji w roślinie, nieszkodliwa kwasy i ułatwia wchłanianie najważniejszych składników pożywienia. Rośliny, obfitujące w wapno, odznaczają się silnym wzrostem i odpornością wobec różnych szkodliwych wpływów. Niemniej ważną jest pośrednią rolą wapna wskutek swego działania na glebę. Pod względem chemicznym wapno czyni składniki gleby łatwiej przyswajalne oraz przeciwdziała szkodliwym wpływom nadmiaru tlenu żelaza i gliny, wreszcie nieszkodliwa kwasy w glebie.

Przy nawożeniu superfosfatem obecność wapna powoduje niezmiernie drobne rozdzielenie rozpuszczonego kwasu fosforowego, który w ten sposób najłatwiej i najpełniej jest przez rośliny wchłaniany. Działanie fizyczne wapna na glebę polega na tem, że nadaje jej budowę pulebną, umożliwiającą doskonałą cyrkulację wody i powietrza. Wskutek tego zaś rozwijają się w glebie, obfitującej w wapno, owe drobne ustroje, które tak ważną odgrywają rolę przy odżywianiu roślin, przemieniając materje organiczne, a również i azot z powietrza na saletrę.

Gleba traci rokrocznie pewną ilość wapna wskutek zbiorów, jakoteż wskutek wypłukania. Ten ostatni moment wzmacnia się przy stosowaniu soli potasowych i amonjakowych, gdyż wówczas tworzą się łatwo rozpuszczalne związki wapna. Jeżeli zawartość wapna spada poniżej pewnej miary, wówczas występują pewne objawy chorobliwe: gleba skorupieje i kwasnieje, rośliny źle kiełkują, nie rozwijają się dostatecznie, chwasty się rozmnażają i t. p.

Temu należy bezwzględnie zapobiegać przez regularne stosowanie wapna jako nawozu, a to w formie właściwej, tj. jako tlenek lub węgiel wapnia. Wapień zawarty w pewnych nawozach pomocniczych, jako składnik uboczny, nie wystarcza bynajmniej do zaspokojenia normalnego zapotrzebowania wapna. Częste nawożenie wapnem w mniejszych ilościach jest skuteczniejsze, aniżeli jednorazowe obfite dawki.

Wiadomości gospodarcze.

He jest spółdzielców na całym świecie?

Jak wynika z ostatnich obliczeń, dokonanych przez Ligę Narodów, w r. 1928 istniało na całym świecie 280.000 różnych spółdzielni, posiadających 64 i pół miliona członków.

Wobec tego, że z każdym rokiem ilość spółdzielni i ich członków wzrasta z wielką szybkością, należy sądzić, że już obecnie względnie w najbliższym czasie ogólna liczba spółdzielców dojdzie do 100 milj., czyli będzie trzy razy większa, niż liczba mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej.

Drób polski na rynku angielskim.

Rezultaty pierwszych próbnych transportów drobiu polskiego, wysłanych do Anglii, dały wyniki nadspodziewanie dobre. Dotyczy to zwłaszcza indyków, które angielscy odbiorcy określili jako towar najlepszej jakości. Nieco gorsze wyniki dały gęsi. W obu wypadkach uzyskane ceny były więcej niż dobre, przy indykach zaś równe co do cen najle-